

pa se učitelj v šoli vedno vede dostojno. Saj je že Rimljan Katon dejal: „Za otroka imej največje spoštovanje!“ To spoštovanje pa skazujemo s tem, da dajemo mladini vedno najlepši in res posnemanja vredni vzgled.

Kaj bi opominjali svoje otroke neprenehoma: „Bodi uljuden! — „Pozdravljaj!“ — „Odkrivaj se!“ Dejanski jim rajši pokazimo, kako se je vesti uljudnemu človeku. Prijazno in dostojno občujmo med seboj učitelji, ki skupno delujemo, in boljše bode za nas in učence naše. Laški pregovor pravi:

„Bisogna corregger se stesso, prima di corregger gli altri!“ — „Sebe prej popravi, potem druge!“

Preverjeni bodimo, da dosti pregreškov in napak svojih učencev sami zakrivimo s svojim nerodnim ali neprimernim vedenjem. Dobro si torej zapomnimo Salzmannov „Symbolum“:

„Vzrok učenčevih napak in pregreškov išči učitelj v sebi!“

Melanija Sittigova — Smlednik.

Nekaj črtic iz šolskega življenja v Kamniku v minolih stoletjih.

c) Krajni šolski nadzorniki.

Vsled šolskega zakona z dné 6. grud. 1774. so se imenovali za vsak kraj, kjer je bila šola, šolski nadzorniki (Schulinspector ali Werbbezirkskommissär). Mestno starešinstvo je imelo pravico predlagati ga, a deželno oblastvo ga je potrdilo. Krajni šolski nadzorniki so se morali ravnati po predpisu, kateri je bil natisnjen v drugem delu od vlade izdane, takrat sloveče metodne knjige (Methodenbuch). Pozneje se je ta predpis izdal v posebni izdaji ter se je glasil tako:

Predpisi za posvetne šolske nadzornike deželskih šol.

Dolžnosti šolskega nadzornika.

I. Šolski nadzornik se mora prepričati o stanju šolskega poslopja ter ga izboljšati ali v dobrem stanu ohraniti.

Šolski nadzornik mora torej:

1. Ako je šolska soba premajhna ali pretamna, pri graščini ali občini posredovati, da jo večjo ali svetlejšo naredi. Isto mora storiti, ako potrebuje učiteljeva soba, katera mora biti vedno od šolske sobe ločena, kakoga popravila.

2. Mora skrbeti, da je v šolski sobi zadostno število klopij, tabla in omara.

3. Ne sme trpeti, da bi učitelj spravljaj v šolski sobi svojo sobno opravilo.

4. Mora skrbeti, da se naročé za učence knjige ter da se med ubožne učence zastonj razdelé. Ubožni učenci knjig vendar ne smejo domov jemati, ampak jih morajo v šolski omari puščati.

5. Mora skrbeti za potrebno kurjavo.

6. Mora skrbeti, da učitelj dobi ukovino in druge dohodke.

7. Mora skrbeti, da se ubogi učenci zastonj učé. Braniti mora tudi učitelja, ako mu kdo stori kako krivico.

II. Šolski nadzornik se mora prepričati, ravná li učitelj vedno po predpisu in v pravo korist učencev. Zato mora gledati:

1. Da se šolski tečajji pričnú o pravem času, namreč zimski 1. grudna, ako je običajno še poprej, poletni pa prvo nedeljo po Veliki noči.

2. Da učenci v šolo vstopijo takoj v začetku šolskih tečajjev ter da se učenci, kateri vstopijo prepozno, silijo zamujene dni po sklepu šole nadomestiti.

3. Da se učitelj ravná vedno po učnem redu.

4. Da se goji skupno branje in izpraševanje ne le v prvem, ampak tudi v drugem delu berila.

5. Prepričati se mora tudi, kako napredujejo učenci v veroznanstvu, branji, pisanji in številjenji.

6. Mora o tem tudi župniku poročati.

7. Koncem vsacega šolskega polletja mora skrbeti za očitno preizkušnjo, h kateri mora povabiti gospódo in roditelje.

8. Pri preizkušnji mora prebrati najpridnejše in najzanikarnejše učence.

III. Šolski nadzornik naj pazi na dobro obiskovanje šole. Zato mora paziti:

1. Da učitelj skrbno zabilježuje šolske zamude.

2. Da ima učitelj predpisane knjige.

3. Mora izdelati o času nadzorovanja tabelo o stanji šole ter jo izročiti vizitatorju.

4. Roditelje zanikarnih otrok mora nanzanjati.

IV. Šolski nadzornik naj pazi, je li učitelj spreten, priden ali zanikarn.

Zato mora paziti:

1. Ako se v isti uri, ko nadzoruje v šoli, godi to, kar je predpisano na tiskanem učnem redu, kateri mora biti na steni pribit.

2. Da se učitelj nikdar med poukom s čim drugim ne peča, ali učencem krivično počitnic ne daje.

3. Ne sme trpeti, da bi učitelj učence porabljal med poukom za zvonjenje ali za kak drug opravke.

4. Mora paziti, da učitelja od šole ne odtegujejo pisarije in druga opravila.

5. Mora paziti, da se učitelj ravna po šolskem zakonu.

6. Mora vizitatorju šole, kadar nadzoruje (takrat mora biti vedno navzočen) povedati, kaj bi bilo dobro pre narediti.

7. Ako učitelj umrje ali odide, mora to vizitatorju naznaniti.

Krajni šolski nadzornik je opravljal torej posle sedanjega krajnega šolskega sveta.

Prvi krajni šolski nadzornik je bil za šolo jako vneti Tomaž Jenčič. Dasi je bil kot mestni pisar (sindicus) v mestni službi, čutil se je kot premožen posestnik od mestnega starešinstva neodvisnega. Ostro je opominjal mestne očete, naj izpolnjujejo svoje dolžnosti proti šoli ter jih tudi naznanil deželni oblasti, ako opomini niso koristili. Začetkoma je imel pač lahko stanje, kajti meščani so bili novi šoli naklonjeni. Sčasoma so

se pa množili stroški in ž njim sovražniki nove šole. Služba krajnega šolskega nadzornika je bila častna. Nagrade za to ni nihče užival. L. 1790. se je hotel Tomaž Jenčič okoristiti s tem, da je porabil jedno sobo v šolskem poslopji za svojo izbico. Toda šolski direktor ga je naznanil in deželno oblastvo mu je zaukazalo sobo izprazniti, kajti s tem, da je izbica v šolskem poslopji, redé se le podgane in miši. Tudi se potrebuje ista soba za obrtni razred.

Vender je bila šola v redu do smrti Tomaža Jenčiča leta 1790. Vsa drugačna je postala po njegovi smrti. Njegov naslednik je bil mestni pisar Ignacij Pečnik. Ta je šolo popolnoma zanemarjal ter le kimal mestnemu svetovalstvu. Dohodkov bratovščine sv. Trojice in sv. Lenarta oo. frančiškanom ni izplačeval, krede, gob, knjig ni o pravem času naročeval, da, manjkalo je celo večkrat drv. Zaradi tega se je morala šola večkrat zapreti za več dnij. Deželno oblastvo je večkrat opominjalo krajnega šolskega nadzornika in mestno svetovalstvo. Toda zaman! Deželno oblastvo je napósled pretilo, da bode imenovalo družega krajnega šolskega nadzornika in sicer, ker so Kamničani nekoliko sovražni šoli, nekoliko pa nezmožni za opravljanje takega posla — da bode imenovalo graščinskega oskrbnika na Križi krajnim šolskim nadzornikom. Tudi ta opomin ni koristil. Dné 8. sušca 1792. l. se je morala šola zopet zapreti zaradi pomanjkanja drv. Deželno oblastvo je na to imenovalo graščinskega oskrbnika Frančiška Gallingerja krajnim šolskim nadzornikom v Kamniku. Mestno starešinstvo se je sedaj bridko pritoževalo, da krajni šolski nadzornik ni Kamničan, ko šola Kamničanom provzroči toliko stroškov. Gallingen je imel začetkoma težko stanje. Mestno starešinstvo mu je nagajalo, kolikor je moglo. Toda on se ni ustrašil. Tožil je prejšnjega šolskega nadzornika Pečnika, da je šolska drva požgal ter da se je zaradi njega morala šola zapreti. Mestno starešinstvo je sicer Pečnika zagovarjalo, toda preiskava je obtožbo potrdila. Ker Gallingerju mestno starešinstvo ni hotelo de-

narja dati, založil je takoj začetkoma iz svojega žepa čez 42 gld., za katere se je moral z mestnim svetovalstvom toževati. Prejšnji

red se je vendar v šolo sčasoma zopet vrnil in Gallinger je ostal krajni šolski nadzornik čez l. 1797. *L. Stiasný — Kamnik.*

„Prazen strah“.

Praktična obravnava 29. berilnega sestavka v „Drugem Berilu“ na strani 25.

a) Uvod.

Koliko ur ima jeden dan? — (Štiriindvajset). — Ali je tu všteta samo svetloba, kar je je po dnevi? — (Tudi noč). — Kaj delamo navadno po noči? — (Spimo). — Kaj stori dobri otrok prej, predno leže počivat? — (Prekriža se in moli večerno molitev). — Česa prosimo Boga v večerni molitvi? — (Da bi nas ohranil in vsega hudega obvaroval po noči). — Komu se še v ta namen posebno priporočamo? — (Angelju varuhu). — Torej: kdo nas čuva po noči? — (Angelj varuh). — Ako po dnevi nismo Boga žalili z grehom in smo radi slušali, ali se nam je po noči česa bati? — (Ničesar). — Zakaj ne? (Ker nas čuva Bog in angelj varuh). — Če se nam ni ničesar bati, ali nas more biti po noči strah? — (Ne). — Pregovor pa pravi, da ima noč svojo moč, ali je to res? — (Ni res). — Noč nima svoje moči; le to je njena moč, da je nevarnejša od dneva, ker je običajno temna. Lahko nas kdo napade, da ga niti ne vidimo, lahko pademo sami ali se izpotaknemo, ker nimamo v temi gotove stopinje. Koga le se nam je po noči bati? — (Hudobnega človeka in pa, da se v temi ne poškodujemo). — Ali se nam je morda bati hudobnega duha? — (Ne, ker smo se izročili v varstvo Bogu in angelju varuhu). — Ali so morda razven Boga in angeljev in hudobnih duhov še drugi duhovi? — (Ni jih). — Kje je Bog doma? — (V nebesih, pa tudi na zemlji biva in povsod). — Kje angelji? — (V nebesih so doma, a tudi na zemlji varujejo dobre ljudi). — Kje hudobni duhovi? (V peklju). — Zakaj ne vidimo angeljev? — (Ker so duhovi). — Ali vidimo druge duhove? — (Ne, ker duhov ne moremo videti). — Kje so pa duše umrlih ljudij? — (V ne-

besih, vicah ali v peklju). — Ali more kdo od tam zopet k nam na zemljo? — (Ni mogoče). — Če bi pa duhovi vendar po svetu hodili, kakor nekateri mislijo, da je res, ali bi nam mogel kakšen duh škodovati? — (Ne). — Zakaj ne? — (Ker nima telesa). Na primer, ali bi nas mogel zbosti, udariti? — (Ne). — Ali se nam more duh prikazati? — (Ne). — Le komu je vse mogoče učiniti? — (Bogu). — Ali so tudi duhovi vsemogočni? — (Niso). — Ali se torej morejo duhovi izpreminjati, kadar bi hoteli? — (Ne). — Ali bi se prestrašili torej, ko bi zagledali duha? — (Ne, ker ga ni mogoče videti in se ne more prikazati). — Po dnevi? — (Ne). — Po noči? — (Ne). — Ali je torej res, če kdo pripoveduje, da je po noči kaj strašnega videl, ali sploh, da ga je strašilo? — (Ni res).

b) učitelj pripoveduje berilni sestavek.

c) povprašuje vsebino.

d) prečita berilni sestavek sam ali kak boljši učenec, za njim še nekateri drugi.

e) pojasnjuje menj umljive besede. Učenci čitajo vsak stavek od pike do pike. Pri menj znanih besedah je učitelju pojasnjeváti, n. pr.: S katero drugo besedo lahko zamenjamo besedo „prazen“? — (Ničeven strah) — S čim trkamo na vrata? — (S členoma kazalca ali sredinca desne roke). — Ali je Milka že ležala v postelji, ko se je sklonila? — (Ne). — Ali je sedela? — (Ne). — Kako torej? — (Na pol ležala, na pol sedela). — Kako bi lahko še rekli namestu „prav tanko poslušaj“? — (Prav pazljivo poslušaj). — Če je od strahu komaj dihala, kako je dihala: močno ali prav na lahko? — (Prav na lahko). — Kdo hodi jemati slovo ali se poslavljat? — (Kdor kam